

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

PM 2021-10-27

Bedömning av påverkan på skyddade arter - Nunasvaara Södra

På uppdrag av Talga AB

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Adress:

Industrivägen 14, 2 tr.
901 30 Umeå
Sweden.

Telefon:

090-702170
(+46 90 702170)

E-post:

info@pelagia.se

Hemsida:

www.pelagia.se

Författare:

Ulf Sperens

Direkt:

+46 90702177
Ulf.sperens@pelagia.se

Kvalitetsgranskat av:

Peder Larsson

Omslagsbild:

Ängsnycklar

Foto:

Ulf Sperens

Kartor:

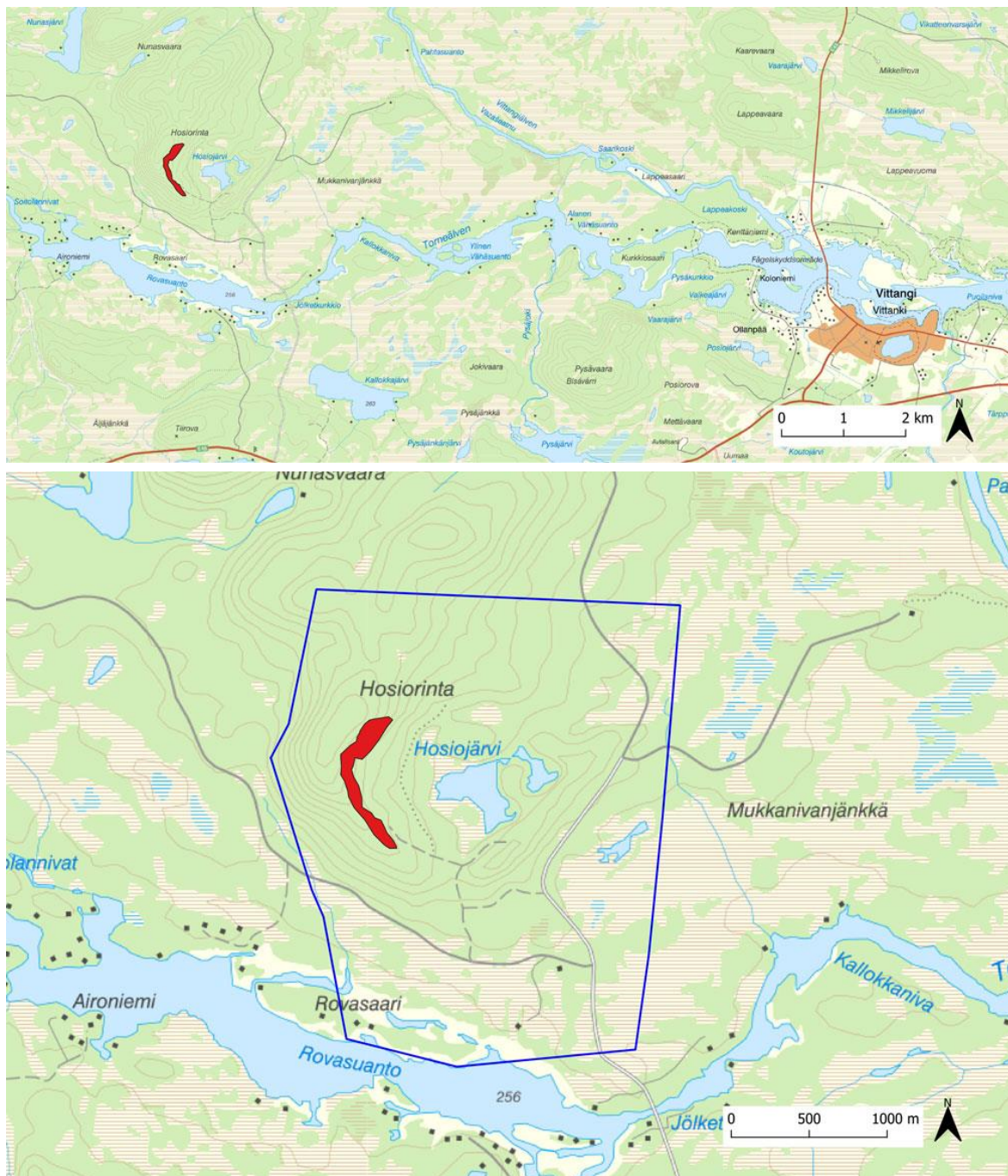
Lantmäteriets Öppna data.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
2 Arter i undersökningsområdet Nunasvaara Södra	5
2.1 Fågel.....	5
2.2 Kärlväxter	7
2.3 Lavar	8
2.4 Mossor	8
2.5 Reptiler	8
2.6 Groddjur.....	8
3 Bedömd påverkan på arter inom Nunasvaara Södra	9
3.1 Fågel.....	9
3.2 Kärlväxter	11
3.2.1 Orkidéer	11
3.2.2 Lummerväxter.....	11
3.3 Lavar.....	12
3.4 Vitmossor	12
3.5 Reptiler	13
3.6 Groddjur.....	13
Referenser	14

1 Inledning

Ungefär 10 kilometer väster om Vittangi, Kiruna kommun, Norrbotten, finns en grafitfyndighet (Figur 1) som Talga AB har ansökt om bearbetningskoncession och tillstånd enligt miljöbalken för att bryta. I ett område kring grafitfyndigheten (hädanefter inventeringsområdet, Figur 1) har Pelagia Nature & Environment AB, sedan år 2015, utfört ett flertal biologiska undersökningar.

Figur 1. Övre karta visar grafitfyndighetens läge (röd polygon) i förhållande till Vittangi. Nedre kartan visar inventeringsområdet för biologiska undersökningar (blå linje) kring grafitfyndigheten.

2 Arter i undersökningsområdet Nunasvaara Södra

2.1 Fågel

En översiktlig häckfågelinventering utfördes den 10–11 juni 2015. Som ett komplement till denna inventering utfördes en fågelinventering den 22–23 maj 2019. Under våren 2021 har inventering av kungsörn, ugglor, hackspettar och skogshöns genomförts. Förekomst av fågel, även om det varit utanför häckningssäsong, har noterats vid en fördjupad artinventering som genomfördes den 27 september 2018, vid en kärlväxtinventering den 10 augusti 2019 samt vid en inventering av rovfågelbon den 18 september 2020.

Vid de inventeringar av fågel som utförts har alla förekommande fåglar noterats. Utifrån häckningskriterier (UOF 2021) bedömdes om individen/arten häckade/möjligen häckade i området eller ej. Vid 2015/2019 års inventeringar noterades förekomst av 51 häckande eller möjligen häckande arter att jämföra med 2021 års inventeringar då 50 arter noterades varav 42 arter noterats vid alla tillfällen (Tabell 1). Vid 2015/2019 års inventeringar noterades gransångare, järnsparv, järpe, hökuggla, ringduva, skogssnäppa, sädesärla, tallbit och tornseglare som inte noterades vid 2021 års inventeringar. Arter som noterades vid 2021 års inventeringar men inte vid 2015/2019 års inventeringar var blåhake, grå flugsnappare, kråka, salskrake, silvertärna, större hackspett, sångsvan och videsparv.

Tabell 1. Sedda och/eller hörda fågelarter inom inventeringsområdet som bedömts häcka eller möjligen häcka inom Nunasvaara Södra. Statusuppskattningen är gjord så att enskilda väl avgränsade observationer klassats enligt följande: Enstaka = 1–3 observationer, Mindre allmän = 4–9 observationer, Allmän = 10–20 observationer och Mycket allmän fler än 20 observationer. En observation motsvarar i merparten av alla fall ett revir. I kolumn H anges med ett h att arten bedöms häcka regelbundet inom inventeringsområdet. Avsaknad av ett h i kolumn H innebär att arten bedömts vara tillfällig häckfågel eller inte häcka alls inom inventeringsområdet. I kolumnen R anges om arten är rödlistad samt i vilken kategori som den tillhör (NT = nära hotad respektive VU = sårbar). Den sista kolumnen B (Artskyddsförordningen) anger med ett kryss om arten omfattas av Bilaga 1 i fågeldirektivet.

Artnamn	Status 2015/2019	Status 2021	H	R	B
Bergfink	Mycket allmän	Mycket allmän	h		
Blåhake		Enstaka			x
Bläsand	Enstaka	Enstaka		VU	
Bofink	Mindre allmän	Mindre allmän	h		
Buskskvätta	Enstaka	Enstaka	h	NT	
Dalripa	Enstaka	Enstaka	h		
Domherre	Enstaka	Enstaka	h		
Drillsnäppa	Enstaka	Enstaka	h	NT	
Dubbeltrast	Mindre allmän	Mindre allmän	h		
Enkelbeckasin	Mindre allmän	Mindre allmän	h		
Gluttsnäppa	Mindre allmän	Mindre allmän	h		
Gransångare	Enstaka		h		
Grå flugsnappare		Mindre allmän	h		
Gråsiska	Enstaka	Mycket allmän	h		
Gräsand	Enstaka	Enstaka	h		
Grönben	Mindre allmän	Mindre allmän	h		x
Grönsiska	Allmän	Mycket allmän	h		
Gulärla	Mindre allmän	Mindre allmän	h		
Gök	Enstaka	Enstaka	h		
Järnsparv	Enstaka		h		
Järpe	Enstaka		h		x
Hökuggla	Enstaka				x
Knipa	Enstaka	Enstaka	h		

Artnamn	Status 2015/2019	Status 2021	H	R	B
Korp	Enstaka	Enstaka			
Kricka	Enstaka	Enstaka	h	VU	
Kråka		Enstaka		NT	
Lappmes	Enstaka	Enstaka	h	NT	
Lavskrika	Allmän	Mindre allmän	h		
Lövsångare	Mycket allmän	Mycket allmän	h		
Mindre Korsnäbb	Allmän	Allmän	h		
Orre	Allmän	Allmän	h		x
Ringduva	Enstaka		h		
Rödstjärt	Mycket allmän	Mycket allmän	h		
Rödvingetrast	Allmän	Mycket allmän	h	NT	
Salskrake		Enstaka			x
Sidensvans	Mindre allmän	Mindre allmän	h		
Silvertärna		Enstaka			
Skogssnäppa	Enstaka		h		
Småspov	Enstaka	Enstaka	h		
Spillkråka	Enstaka	Enstaka	h	NT	
Storskrake	Enstaka	Enstaka			
Större hackspett		Enstaka	h		
Större korsnäbb	Enstaka	Enstaka	h		
Svartsnäppa	Enstaka	Enstaka	h	NT	
Svartvit flugsnappare	Mindre allmän	Mindre allmän	h	NT	
Sångsvan		Enstaka			x
Sädesärla	Enstaka		h		
Sävparv	Mindre allmän	Enstaka	h	NT	
Talgoxe	Enstaka	Mindre allmän	h		
Tallbit	Enstaka		h	VU	
Taltrast	Mindre allmän	Allmän	h		
Tjäder	Enstaka	Enstaka	h		x
Tornseglare	Enstaka		h	EN	
Trana	Enstaka	Enstaka			x
Tretåig hackspett	Enstaka	Enstaka	h	NT	x
Trädpiplärka	Mindre allmän	Allmän	h		
Videsparv		Enstaka	h	NT	
Vigg	Enstaka	Enstaka	h		
Ängspiplärka	Mindre allmän	Mindre allmän	h		

En slutsats av de utförda inventeringarna är att artsammansättning och antal hållna revir skiljer sig mellan år. Av de totalt 59 observerade arterna inom inventeringsområdet har 49 arter bedömts tillhöra en mer eller mindre permanent häckfågelfauna. Det vill säga de arter som i Tabell 1 markerats med h i kolumnen H. Alla fåglar är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen.

2.2 Kärlväxter

Vid kärlväxtinventeringen den 10 augusti 2019 samt övriga inventeringar noterades totalt 109 arter (Tabell 2).

Tabell 2. Kärlväxtarter noterade från Nunasvaara Södra. Arter med en asterisk * är fridlysta enligt artskyddsförordningen.

Art	Art	Art	Art
Asp	Grönvide	Polarull	Svartvide
Bergör	Gullris	Renfana	Sälg
Bergslok	Hagfibbla	* Revlumner	Taggstarr
Björkpyrola	Hjortron	Ripvide	Tall
Björnbrodd	Hönsarv	Rosling	Åkerbär
Blåbär	Klotpyrola	Rundsilesår	Åkerfräken
Blåtåtel	Klotstarr	Röd trolldruva	Trådstarr
Brudborste	Kruståtel	Rödklöver	Tuvsäv
* Brudsporre	Krypnarv	Rödsvingel	Tuvtåtel
Brunrör	Kråkbär	Rödven	Tuvull
Dvärgbjörk	Kråklöver	Rölrika	Tätört
Dvärglumner	Kråkvicker	Rönn	Vanlig ögontröst
Dystarr	Kärrdunört	Sandtrav	Vass
Dytåg	Kärrfräken	Sjöfräken	Vattenbläddra
En	Kärrspira	Skavfräken	Vattenklöver
Fjälligelknopp	Lappvide	Skogsfräken	Vitklöver
Fjällskära	Lingon	Skogsstjärna	Vitstarr
Fjällvedel	Ljung	Skvatram	Vårbrodd
Fjällögontröst	* Loppelumner	Slidstarr	Vårfryle
Flaskstarr	Maskros	Slätterblomma	Älggräs
Fårsvingel	* Mattlumner	Smalfräken	Ängsfryle
Glasbjörk	Mjölkört	Smörblomma	Ängsgröe
Gran	Mjölon	Snip	* Ängsnycklar
Groblad	Mossviol	Stagg	Ängsskallra
Gråal	Norrlandsstarr	Stenbär	Ängsull
Gråbinka	Nålstarr	Storsilesår	
Gråstarr	Odon	Styltstarr	
Gråsull	* Plattlumner	Svarthö	

Av de noterade 109 arterna är brudsporre och ängsnycklar fridlysta i hela landet enligt 8 § artskyddsförordningen. De arter av lumrar som noterats i inventeringsområdet var loppelumner, mattlumner, plattlumner och revlumner som är fridlysta enligt 9 § artskyddsförordningen.

2.3 Lavar

Många förekomster av arter i gruppen renlavar (släktet *Cladonia* och sektionen *Cladina*) noterades inom inventeringsområdet. Inga fridlysta lavar har påträffats. Gruppen renlavar är noterad i Bilaga 1 till artskyddsförordningen och kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder.

2.4 Mossor

Vitmossor (släktet *Sphagnum*) förekom rikligt i både skogs- och våtmark. Inga fridlysta vitmossor har påträffats. Gruppen vitmossor är noterad i Bilaga 1 till artskyddsförordningen och kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder.

2.5 Reptiler

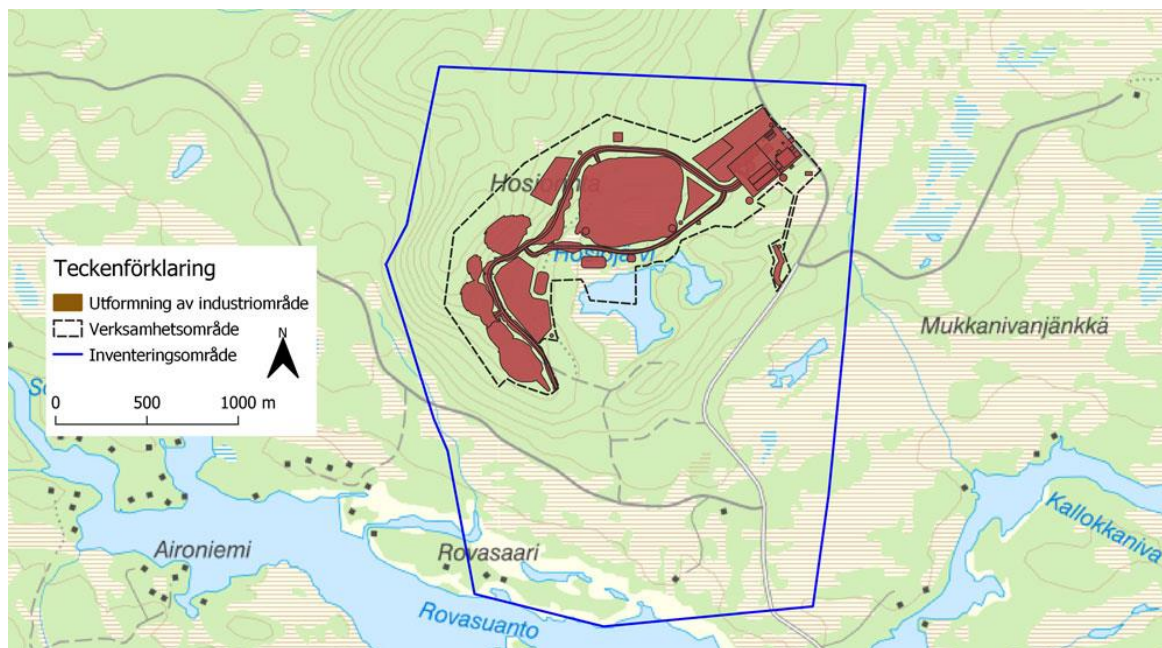
Förekomst av två reptiler noterades från området, dels ett exemplar av skogsödla, dels ett ömsat skinn av huggorm. Båda arterna är fridlysta enligt 6 § i artskyddsförordningen.

2.6 Groddjur

Två exemplar av vanlig groda noterades från myren Mukkanivanjätkkä i östra delen av inventeringsområdet. Vanlig groda är fridlyst enligt 6 § i artskyddsförordningen.

3 Bedömd påverkan på arter inom Nunasvaara Södra

Bedömningen av påverkan avser den påverkan som verksamheten med grafitutvinning kan ha på förekommande arter och individer av dessa. Industri- och verksamhetsområdet planeras att förläggas till området väster och norr om sjön Hosiojärvi (Figur 2).

Figur 2. Utformning av industri- och verksamhetsområde inom inventeringsområdet Nunasvaara Södra.

3.1 Fågel

De 49 fågelarter som bedömts tillhöra en permanent häckfågelfauna i inventeringsområdet utgörs av arterna: bergfink, bofink, buskskvätta, dalripa, domherre, drillsnäppa, dubbeltrast, enkelbeckasin, gluttonäppa, gransångare, grå flugsnappare, gråsiska, gräsand, grönbena, grönsiska, gulärta, gök, järnsparv, järpe, knipa, kricka, lappmes, lavskrika, lövsångare, mindre korsnäbb, orre, ringduva, rödstjärt, rödvingetrast, sidensvans, skogssnäppa, småspov, spillkråka, större hackspett, större korsnäbb, svartnäppa, svartvit flugsnappare, sädesärta, sävsparv, talgoxe, tallbit, taltrast, tjäder, tornseglare, tretåig hackspett, trädpiplärka, videsparv, vigg och ängspiplärka.

Av dessa 49 arter påverkas inte buskskvätta, dalripa, drillsnäppa, gök, järpe, kricka, skogssnäppa, småspov, svartnäppa, sävsparv, tjäder och tornseglare av den planerade utvinningen av grafit då dessa arter inte observerats inom verksamhetsområdet eller dess närhet eller då biotopen inte utgör artens naturliga häckningsbiotop.

Av de häckande arterna som förekommer i eller i närheten av verksamhetsområdet har bergfink, bofink, domherre, dubbeltrast, enkelbeckasin, gluttonäppa, gransångare, grå flugsnappare, gråsiska, gräsand, grönbena, grönsiska, gulärta, järnsparv, knipa, lövsångare, mindre korsnäbb, ringduva, rödstjärt, rödvingetrast, sidensvans, större korsnäbb, svartvit flugsnappare, sädesärta, talgoxe, tallbit, taltrast, trädpiplärka, vigg och ängspiplärka starka populationer nationellt, regionalt och lokalt. Gemensamt för dessa arter är att de inte har särskilt högt ställda krav på sina häckningsplatser utan accepterar allehanda skogs- och/eller våtmarksområden. Merparten av dessa fågelarter är dessutom inte beroende av att komma tillbaka till samma boplatser år efter år och även om de gör de

förväntas de inte ha svårighet att hitta nya häckningsplatser i omgivande landskap. Sammantaget för dessa arter bedöms den sökta verksamheten inte innebära att något av förbuden i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras.

Häckning av lappmes har konstaterats i en äldre, drygt 100-årig, tallskog sydväst om sjön Hosiojärvi, cirka 50 meter öster om det planerade verksamhetsområdet. Häckningen skedde 2015 i ett av större hackspett uthackat hål i en tall. Vid kontroll av samma boträd 2019 och 2021 kunde ingen lappmeshäckning konstateras. Däremot konstaterades häckning av lappmes i en asp på Hosiojärvis södra strand 2021, det vill säga utanför planerat verksamhetsområde. Lappmes föredrar större sammanhängande skogsområden under häckningstid, men kan även häcka i gallrad skog. Inom inventeringsområdet har lappmes observerats från den äldre tallskogen sydväst och söder, samt nordöst om planerat verksamhetsområde. Det planerade verksamhetsområdet består till största del av kalhygge, ungskog och medelålders skog främst av tall. I vissa smärre partier inom det planerade verksamhetsområdet finns äldre tallskog och barrblandskog med viss förekomst av gamla träd. De utförda inventeringarna har inte kunnat påvisa att dessa områden med äldre skog inom planerat verksamhetsområde utgör plats för fortplantning och/eller vila för lappmes.

För orre bedöms det inte finnas någon plats för fortplantning och/eller vila inom det planerade verksamhetsområdet. Däremot hade sex orrar en spelplats på Hosiojärvis under april 2021, det vill säga utanför verksamhetsområdet. Någon påverkan på dessa spelplatser bedöms inte heller uppkomma.

Inga videsparvar, varken vår eller höst observerades vid inventeringarna utförda mellan 2015–2020. Först år 2021 noterades tre videsparvar inom inventeringsområdet, dock ingen inom det planerade verksamhetsområdet. Enligt SLU Artdatabanken (2021) är videsparven helt knuten till barrskogsregionen med ett ursprungligt utbredningsområde i Ryssland, österut till Kamchatka och nordöstra Sibirien. Utbredningen i Sverige är med andra ord en västlig utlöpare av videsparvens utbredningsområde. En arts eller populations numerär är ytterst sällan konstant, ibland ökar antalet individer, ibland minskar antalet individer inom en population. Videsparvens förändring i numerär i Sverige beskrivs enligt följande av SLU Artdatabanken "*Arten har sedan lång tid utvidgat sitt utbredningsområde mot väster, och vid början av 1900-talet nådde det fram till taigans västligaste utposter i Skandinavien. Därefter spred sig videsparven söderut i Sverige och nådde sin absolut sydligaste utbredning under 1980-talet då den häckade i norra Uppland, norra Västmanland och mellersta Värmland. Efter denna expansionsfas har videsparven successivt minskat i antal och utbredningsgränsen har dragit sig tillbaka mot norr.*". En möjlig förklaring till att observationer av videsparv gjordes först 2021 skulle kunna bero på en mycket god häckningssäsong med många kläckta ungar under 2020 där dessa ungar under påföljande år spred sig långt västerut från det stora utbredningsområdet i Ryssland. Att bedöma eventuell påverkan på videsparv (och andra arter som tillfälligtvis förekommer eller kan förekomma) inom inventeringsområdet är därför mer eller mindre omöjligt då tillfälligheter styr. I fallet med videsparv utgör det planerade verksamhetsområdet ingen optimal häckningsbiotop då sumpskog, fuktstråk och myrkanter (Ottosson m.fl. 2012) i stort sett saknas. Däremot finns det stora områden utanför det planerade verksamhetsområdet med sumpskog, fuktstråk och myrkanter som troligen utgör en större attraktionskraft för häckande videsparv. Sammantaget bedöms den sökta verksamheten inte innebära att något av förbuden i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras.

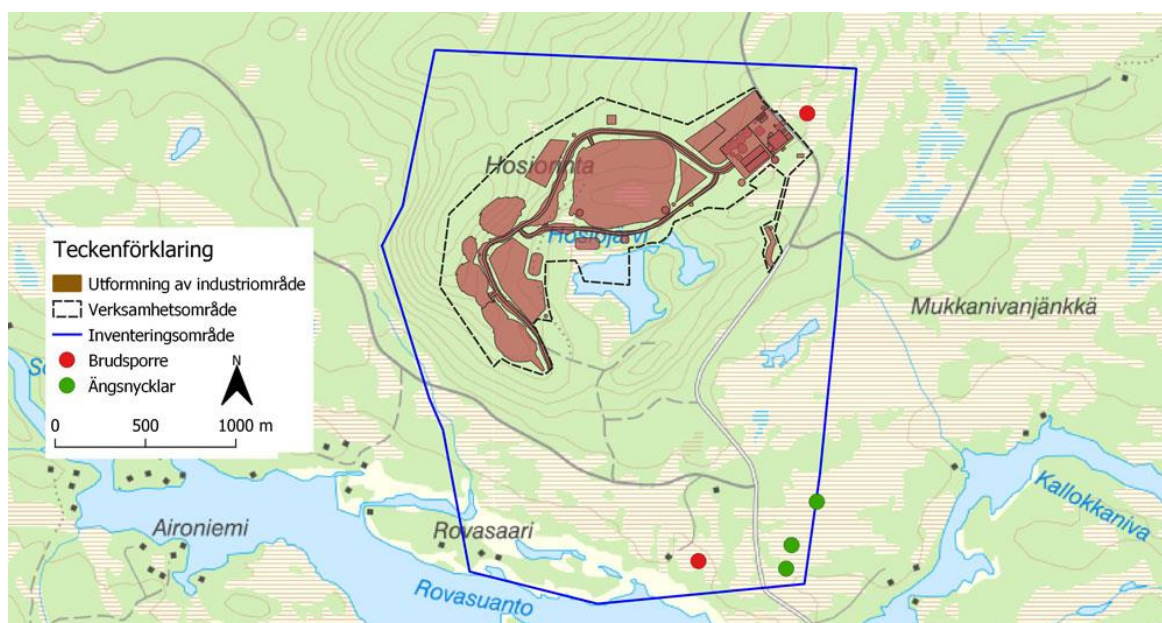
För arterna lavskrika, spillkråka, större hackspett och tretåig hackspett bedöms ingen av arterna ha använt det planerade verksamhetsområdet som fortplantningsplats eller viloplats utifrån gjorda inventeringar, även om observationer gjorts i närheten.

Sammantaget bedöms den sökta verksamheten, med vidtagna skyddsåtgärder, inte innebära att något av förbuden i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras med avseende på vilda fåglar.

3.2 Kärlväxter

3.2.1 Orkidéer

Två arter orkidéer, brudsporre och ängsnycklar blev funna inom inventeringsområdet, men utanför det planerade verksamhetsområdet (Figur 3) varför bedömningen är att ingen påverkan kommer att ske på dessa två arter.

Figur 3. Förekomst av orkidéerna brudsporre och ängsnycklar inom inventeringsområdet.

3.2.2 Lummerväxter

Fyra arter lumrar, lopplummer, mattlummer, plattlummer och revlummer, i familjen *Lycopodiaceae* observerades inom inventeringsområdet.

En förteckning över kärlväxters förekomst i landskapet Norrbotten publicerades 2010 (Stenberg 2010). Arternas förekomst är angivna per 5x5 kilometersrutor vilkas antal i landskapet Norrbotten uppgick till 1 354. Inventeringsområdet kring grafittfyndigheten gränsar till landskapet Norrbotten och tillhör samma biogeografiska område som stora delar av landskapet Norrbotten varför en uppgift angående arternas förekomst i landskapet Norrbotten även är giltig för inventeringsområdet.

Sålunda har revlummer noterats från 1 291 rutor (95% av alla rutor) i landskapet Norrbotten, vilket visar att arten är allmänt spridd och förekommande. Detsamma gäller för inventeringsområdet. Det vill säga att revlummer är allmänt spridd och vanligt förekommande, både i och utanför det planerade verksamhetsområdet. Inom inventeringsområdet förekommer kloner av revlummer i allt från ung skog till äldre skog

med allt från 10 till 300 skott per klon. Även om enskilda kloner skadas till följd av den planerade verksamheten bedöms inte artens bevarandestatus påverkas.

Lopplummer bedöms som ganska vanlig i landskapet Norrbotten och har blivit funnen i 431 av 1 354 rutor. Inom inventeringsområdet har endast enstaka förekomster noterats varav ingen inom det planerade verksamhetsområdet.

Mattlummer, även den bedömd som ganska vanlig i landskapet Norrbotten där underarten vanlig mattlummer registrerats i 361 rutor och underarten riplummer i 484 rutor. I inventeringsområdet är mattlummer mestadels funnen längs vägrenar på bar jord och sand. Enstaka kloner växer intill skogsbilvägen i anslutning till det planerade verksamhetsområdet. Även om enskilda kloner skadas till följd av den planerade verksamheten bedöms inte artens bevarandestatus påverkas.

Plattlummer bedöms som en vanlig art där den blivit funnen i 1 167 rutor (86% av alla rutor) i landskapet Norrbotten. Även i inventeringsområdet är plattlummer relativt vanlig på mager halvskuggig skogsmark. Spridda kloner förekommer inom det planerade verksamhetsområdet. Även om enskilda kloner skadas till följd av den planerade verksamheten bedöms inte artens bevarandestatus påverkas.

Sammanfattningsvis bedöms det inte finnas någon risk för påverkan på arternas bevarandestatus genom att mark där exemplar förekommer eller kan förekomma tas i anspråk för den sökta verksamheten.

3.3 Lavar

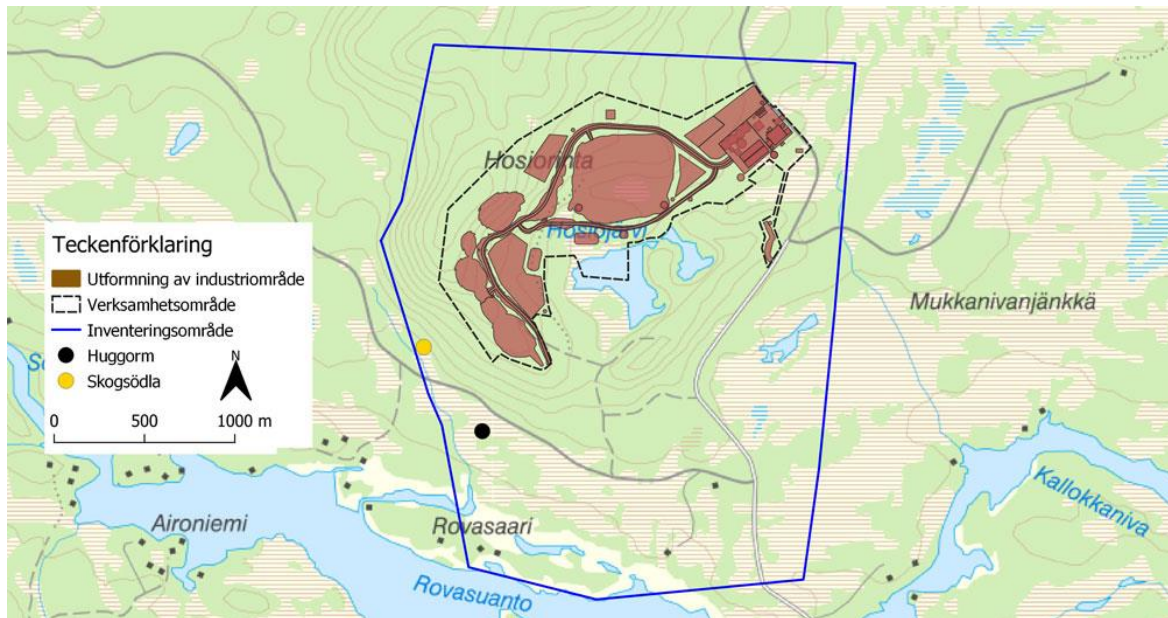
Som inledningsvis konstaterats förekommer inga fridlysta lavar inom inventeringsområdet. De arter i sektionen renlavar (släktet *Cladonia* och sektionen *Cladina*) som noterats från inventeringsområdet var gulvit renlav, grå renlav och fönsterlav. Framför allt arterna gulvit renlav och grå renlav var vanligt förekommande både i och utanför det planerade verksamhetsområdet. Fönsterlav var inte lika vanlig som de två andra noterade renlavarna, men förekom likväl både i och utanför det planerade verksamhetsområdet. En mindre förlust av renlavar bedöms ske till följd av den planerade verksamheten, men hotar inte beståndet på lokal nivå.

3.4 Vitmossor

Som inledningsvis konstaterats förekommer inga fridlysta vitmossor inom inventeringsområdet. Vitmossor (släktet *Sphagnum*) förekommer både i och utanför det planerade verksamhetsområdet på all typ av fuktig mark. De funna arterna av vitmossor var granvitmossa, knoppvitmossa, krokvitmossa, purpurvitmossa och röd glansvitmossa. En mindre förlust av vitmossor bedöms ske till följd av den planerade verksamheten, men hotar inte beståndet på lokal nivå.

3.5 Reptiler

Observationer av skogsödla och huggorm (nyligen ömsat skinn) är gjorda utanför det planerade verksamhetsområdet (Figur 4).

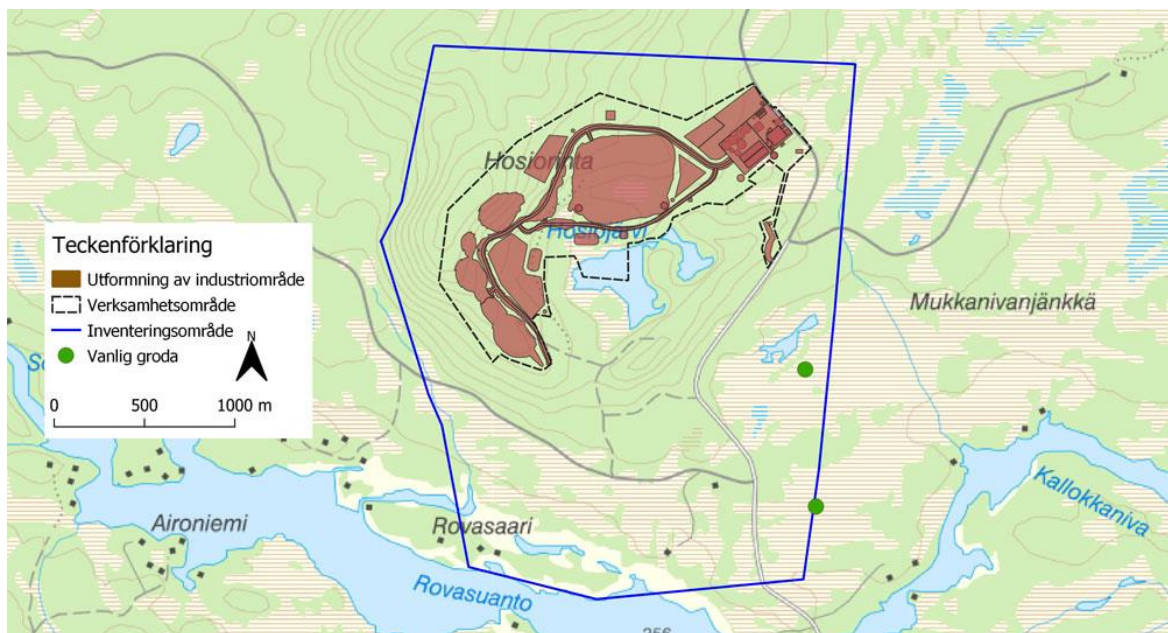

Figur 4. Förekomst av huggorm och skogsödla inom inventeringsområdet

Den planerade verksamheten bedöms inte påverka arterna huggorm eller skogsödla.

3.6 Groddjur

Två exemplar av vanlig groda noterades i östra delen av inventeringsområdet (Figur 5). Det vill säga utanför det planerade verksamhetsområdet.

Figur 5. Förekomst av vanlig groda inom inventeringsområdet

Den planerade verksamheten bedöms inte påverka vanlig groda.

Referenser

Birdlife Sverige. 2021. Artvisa vägledningar, kungsörn. https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2019/01/Kungs%C3%B6rn_SOF-Birdlife.pdf

Golder Associates AB. 2020. Miljökonsekvensbeskrivning, Nunasvaara Södra.

Helldin, J-O., Seiler, A. och Olsson, M. 2010. Vägar och järnvägar – barriärer i landskapet. CBM:s skriftserie 42, Centrum för biologisk mångfald.
<http://media.triekol.se/2013/10/Triekol-CBM-skrift-42.pdf>

Naturvårdsverket. 2011. Åtgärdsprogram för kungsörn 2011–2015. Rapport 6430.

Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige, antal och förekomst. Sveriges Ornitologiska Förening.

Skogsstyrelsen. 2016. Vägledning för hänsyn till fåglar. Kungsörn.

SLU Artdatabanken. 2021. <https://artfakta.se>

Stenberg, Lennart. 2010. Norrbottens flora II. SBF-förlaget, Uppsala.